

DATOS IDENTIFICATIVOS

Enfermería xeriátrica e coidados paliativos

Materia	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Código	V52G140V01304			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Gómez Cantorna, Cristina			
Profesorado	Gómez Cantorna, Cristina			
Correo-e	cristina.gomez.cantorna@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	Descrición xeral: o principal atractivo desta materia reside no interese que os coñecementos xenéricos sobre xeriatria, xerontoloxía e coidados paliativos desenvolvidos nesta área teñen para a vida profesional do futuro graduado.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e con nivelis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados aos resultados na saúde, evaluando o seu impacto, a través das guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica e trata o cuida un problema de saúde
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, ás persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as suas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, sostendo o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar coa equipa de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais

B18	Aplicar estratexias para adoitar medidas de confortabilidade e atención dos síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación dos pacientes en situacións de enfermidade e avanzada e/ou terminal
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación en os coidados de saúde
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecer e a súa repercusión na saúde
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nas persoas maiores
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos pacientes en situación de enfermidade avanzada e/ou terminal
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión de la información
D4	Resolución de problemas y toma de decisiones
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar y multilingue
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contesto sociosanitario	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C41	D2
	A3	B3	C42	D3
	A4	B5		D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións normofuncionais, e psicosociais do envellecemento	A1	B1	C41	D1
	A2	B2	C42	D2
	A3	B3	C43	D3
	A4	B5	C52	D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Tema	
Tema 1: Envellecemento	1. Introducción ao envellecemento. 2. Saúde e enfermidades 3. Aspectos demográficos e definicións.
Tema 2: Enfermaría xerontolóxica	1. Definicións 2. Enfermaría xerontolóxica 3. Destinatarios da atención xerontolóxica 4. Características do papel da enfermeira xerontolóxica
Tema 3: O contexto socio-sanitario da poboación anciá	1. Plan Xerontolóxico Nacional 2. Plan de acción para persoas maiores 2003-2007 3. Plan marco para a asistencia social e sanitaria en Galicia 2013 4. ESGAEN 2016-2020.

Tema 4: Niveis asistenciais	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atención primaria 2. Coidados especializados <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Unidade geriátrica aguda 2.2. Unidade de media estadía 2.3. Hospital do día 2.4. Asistencia xeriátrica na casa 2.5. Unidade de atención e coordinación comunitaria 3. Servizos sociais
Tema 5: Teorías do envellecemento	Tema 5: Teorías do envellecemento
Tema 6: Modificacións morfolóxicas-funcionais e psicolóxicas do envellecemento	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modificacións morfofuncionais 2. Modificacións psíquicas 3. Modificacións sociais 4. Sexualidade na vellez
Tema 7: A persoa anciá enferma. Valoración integral	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valoración física 2. Valoración funcional 3. Valoración mental 4. Valoración social
Tema 8: O Maior fráxil	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cuestionarios e escalas para a detección de anciáns fráxiles 2. Asistencia técnica 3. Maltrato de anciáns 4. A dor no maior
Tema 9: Principais síndrome xeriátricas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arteriosclerose 2. Accidente vascular cerebral (ICTUS) 3. A artrose 4. Osteoporose 5. Obesidade 6. Gota 7. Diabetes 8. Anemia 9. Dispepsia 10. Cáncer de colon 11. Estreñimiento 12. Diarrea 13. Deshidratación 14. Hipertensión arterial 15. Depresión 16. Demencias 17. Úlceras por presión
Tema 10: Coidados paliativos	<p>Tema 10.1: Introducción, conceptos básicos e organización dos coidados paliativos</p> <p>Tema 10.2: Base para coidados paliativos no maior número</p> <p>Tema 10.3: Comunicación en coidados paliativos</p> <p>Tema 10.4: Apoio psicosocial e fases de adaptación da enfermidade terminal</p> <p>Tema 10.5: Asistencia á familia fronte á morte esperada. O duelo</p> <p>Tema 10.6: Principios do tratamento de síntomas comúns no paciente terminal</p> <p>Tema 10.7: Coidados de enfermaría</p> <p>Tema 10.8: Urxencias en coidados paliativos</p> <p>Tema 10.9: Dor no paciente terminal</p> <p>Tema 10.10: Coidados paliativos pediátricos (CPP)</p>

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	8	16
Lección maxistral	44	90	134

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Seminario: Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Lección maxistral: Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Na clase, nas tutorías ou a través do correo
Seminario	Na clase, nas tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	<p>Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20%.</p> <p>No desenvolvemento dos seminarios, o docente propoñerá catro traballos relacionados co tema da materia. Cada traballo ten unha nota de 0,25 puntos, total é de 2 puntos de Seminarios e avaliación continua. Estes traballos faranse individualmente e entregaranse nas datas que o docente solicite para cada un.</p> <p>Valorarase:</p> <ul style="list-style-type: none"> -A estrutura, a calidade do contido, a capacidade para relacionar o observado nos seminarios, cos contidos teóricos da materia e a presentación de cada un dos traballos propostos polo profesor (portada ...). -Penalización con -0.2 se o contido do traballo non ten sentido. -Copiar todo ou parte do contido dos traballos, sexa de Internet ou de compañeiros, significará a perda da nota xerada polos seminarios. <p>A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Será penalizado con -0,2 por cada falta de asistencia aos seminarios. Valorarase o cumprimento dos horarios, a asistencia, a participación activa, o coñecemento, a actitude e as aptitudes do alumnado.</p>	20	
Lección maxistral	<p>A avaliación levarase a cabo de xeito continuo e global a través dos seguintes criterios e ferramentas:</p> <p>Exame teórico: valor máximo de 8 puntos, 80% da nota final.</p> <p>Consta de dúas partes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Preguntas tipo Test: a proba consiste nunha proba de 34 preguntas de resposta única (A, B, C ou D). Tres preguntas incorrectas cancelan unha correcta (cada pregunta incorrecta -0.33). As respostas en branco non marcan. Marcarase cunha "X" cun bolígrafo azul a resposta que considera correcta no modelo, o resto de anotacións non serán valoradas. Valor de 3 puntos. 2. Preguntas curtas: o exame consiste nunha serie de preguntas curtas. Lerá o que se solicita en cada caso e manterase no espazo. Será corrixido o que estea no burato estimado para cada pregunta, o resto das anotacións non serán avaliadas. Valor de 5 puntos. <p>Para superar a materia é necesario ter pasado a metade da nota de TEST (1,5 puntos) e a metade da nota de preguntas curtas (2,5 puntos), un 4 sobre 8 no exame teórico total.</p> <p>Para aprobar a materia é necesario superar o exame teórico para poder sumar a nota correspondente a seminarios. Á puntuación obtida no exame teórico engadirase á puntuación correspondente a Seminarios, sendo necesario para superar a materia obtendo un 5 sobre 10 (Exame + Seminarios).</p>	80	

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONSIDERACIÓNS XERAIS DE AVALIACIÓN

1. A asistencia a Seminarios é OBRIGATORIA, en caso de falta por forza maior, será debidamente xustificada. A falta de asistencia aos seminarios afectará á perda da nota que xeran os mesmos.
2. Para superar a materia será necesario aprobar o exame teórico para poder engadir a nota correspondente aos seminarios.
3. Valorarase a actitude, as achegas de interese, a participación, o traballo en equipo, o comportamento e respecto cara ao profesor e aos demais compañeiros, así como o cumprimento dos horarios.
4. Cando o alumno non participe na proba final, consideraranse non presentados.
5. Na segunda proba de oportunidade (exames de xullo) manterase a nota obtida nos seminarios.
6. Xustificación das ausencias: Para que unha falla se considere xustificada, deberase presentar un documento ao profesor responsable da materia (nun prazo máximo de unha semana desde o día da ausencia), acreditando debidamente a causa da falla. Cando a ausencia se deba a unha actividade programada (por exemplo, unha cita médica) o alumno deberá comunicalo previamente ao profesor responsable para tratar de recuperar a falla a través dunha sesión alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminarios).

7. A información relativa á data, hora e lugar do exame pódese atopar no seguinte enderezo web:

<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

A avaliación de Xullo estará baseada nos seguintes porcentaxes: examen 80%. Seminarios: 20%.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GandoyCrego, M.; Mayán Santos, J.M., **Intervención Gerontológica**, Segal, 2002

Gómez-Cantorna, C. y Fernández-Vázquez, A., **Pacientes de la tercera edad y su sexualidad.**, Lulú Press, Inc., 2015

Kristen L., **Enfermería geriátrica. Competencias asistenciales.**, McGraw Hill., 2008

Gómez M., **Medicina Paliativa en la cultura latina**, Arán., 1999

Mayán Santos, J.M.; Casal Moldes, A.; Cuervo Martínez, P., **Actividad física y ocio para personas mayores**, Segal, 2002

Mayán, J. M., **Gerontología Clínica**, Segal, 2003

Sociedad española de Cuidados Paliativos,

Tabloski P.A., **Enfermería gerontológica**, Pearson, 2010

Bibliografía Complementaria

Antelo Docampo, M.; Antelo Martelo, M.; Fernández Prieto, M.; Gandoy Crego, M.; García Iglesias, E., **Longevidad y salud**, Segal, 2002

Astudillo W, Orbeago A, Latiegi A, Urdaneta E., **Cuidados Paliativos en Enfermería**, Sociedad Vasca de Cuidados Paliativos, 2003

Centeno C, Gómez M, Nabal M, Pascual A., **Manual de Medicina Paliativa.**, Ediciones Universidad de Navarra, S.A. EUNSA, 2009

Gil, A. et al., **Tratado de nutrición**, Editorial Médica Panamericana, 2010

Gómez Cantorna, Cristina, **Determinantes del estrés laboral asistencial del personal de enfermería, con enfermos gerontológicos terminales. Tesis Doctoral. Facultad de Enfermería. Departamento de Enfermería, Universidad de Sant**, 2013

Thompson, J., **Nutrición.**, Pearson, 2008

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería en saúde mental/V52G140V01305

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V52G140V01101

Enfermería comunitaria I/V52G140V01104

Fundamentos de enfermería/V52G140V01107

Enfermería clínica I/V52G140V01204

Enfermería clínica III/V52G140V01301

Metodoloxía da investigación/V52G140V01401

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

-Lección maxistral: as clases expositivas sobre contenidos teóricos básicos. Directrices para realizar o traballo que farán os estudantes de forma colectiva.

* Metodoloxías docentes que se modifican

-Lección maxistral: se fose necesario a exposición dos contenidos da materia de Fundamentos de Enfermería levarase a cabo pola docente da materia, a través da plataforma FATIC da Universidade de Vigo, durante tódolos días e no horario habitual da asignatura.

-Seminarios: realizaráse a través da plataforma FAITIC da Universidade de Vigo, durante os días e no horario habitual dos

seminarios da signatura. As actividades estarán enfocadas a ampliar os coñecementos adquiridos nas horas teóricas, con contidos máis prácticos.

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías)

A atención personalizada do alumnado e as titorías realizaránse a través do email que se facilita ao alumnado o comezo do curso.

cristina.gomez.cantorna@uvigo.es

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

Non se modificarán os contidos.

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

Bibliografía recomendada no apartado Fontes de Información.

* Outras modificacións

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso Proposto 00%]

...

* Probas pendentes que se manteñen

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso Proposto 00%]

...

Manterase a realización dos traballos de seminarios (4 traballos). Faránse de forma individual. Entregaránse nas datas propostas pola docente. Non se admitirán traballos fora do prazo establecido pola docente. Valor actual dun 70% da nota. Evaluaráse: a estrutura, a calidade do contido, capacidade para relacionar o observado en seminarios co contido teórico da materia, a presentación de cada un dos traballos propostos pola docente (portada, índice); penalización se o contido do traballo non ten sentido; copiar total ou parcialmente o contido do traballo, sexa da internet como de compañeiros, supondrá a perda da nota que xeran os menos.

PESO ANTERIOR: 20%

PESO PROPOSTO: 70%

* Probas que se modifican

[Proba anterior] => [Proba nova]

PROBA ANTERIOR:

Exáme teórico: tiña un valor dun 80% dónde as preguntas tipo test valían 3 puntos e as preguntas cortas valían 5 puntos.

PROBA NOVA:

Traballo de revisión do temario e creación de preguntas (explicado no seguinte apartado de "Novas probas"). Valor: 30% da nota.

* Novas probas

Traballo de revisión do temario e creación de preguntas. O alumnado deberá entregar a docente, na data indicada, un traballo de revisión do temario e creación de preguntas relacionadas coa materia. O valor desta proba será dun 30% da nota final do alumno/a.

Evaluaráse: a calidade do traballo; penalizaráse si o contido do traballo non ten sentido; e copiar total ou parcialmente o contido do traballo, supondrá a perda da nota.

* Información adicional

Traballos de Seminarios 70%

Traballo revisión do temario e creación de preguntas 30%

O alumnado deberá obter un 5 sobre 10, para poder superar a materia.